

NIKOLAY I. NIKOLAYEV

Νέα ανάγνωση της επιγραφής *IosPE I² 161*
από την Ολβία

Η αναθηματική επιγραφή στον Δία Σωτήρα από την Ολβία *IosPE I² 161* είναι χαραγμένη σε τμήμα βάρθρου από λευκό μάρμαρο (εικ. 1, 2) και φυλάσσεται στο Κρατικό Ιστορικό Μουσείο της Μόσχας (αρ. ευρετηρίου 54791).¹ Ο εκδότης παρέχει το ακόλουθο κείμενο χωρίς να σημειώνει την χρονολόγηση της επιγραφής:

[- -]την[- -]
[- -] Δι̅ Σωτ[ήρι - -]
vacat
[- -]νατην[- -]

Κατά την αυτοψία του λίθου² διαπιστώθηκε ότι στον πρώτο στίχο της επιγραφής προ του Τ διακρίνεται η απόληξη δεξιάς λοξής κεραίας ανοιχτού γράμματος (Α ή Λ)· μετά το Ν διακρίνεται κάθετη κεραία που ανήκει στο πρώτο γράμμα του πατρωνυμικού:

[- -]\ΤΗΝ Ι[- -]

Η μορφή των γραμμάτων της επιγραφής *IosPE I² 161* ομοιάζει με αυτήν του τιμητικού μνημείου υπέρ του Καλλινίκου Εϋξένου αφιερωμένο στον Δία Σωτήρα, *IosPE I² 25+31· SEG 32, 794* (εικ. 3).³ πρβλ. και την ανάθεση των ιερών Εύρησιβίου και θιασιτών στον Δία Σωτήρα, *IGDolbia 11* (εικ. 4). Οι δύο τελευταίες επιγραφές χρονολογούνται περί το 326-320 π.Χ.⁴ και συνδέονται με το τέλος της πολιορκίας της Ολβίας από τα στρατεύματα του Μεγάλου Αλεξάνδρου υπό τον στρατηγό Ζωπυρίωνα.

Απ' όσο γνωρίζω οι επιγραφές της Ολβίας που χρονολογούνται από τον 4ο έως τον 2ο αι. π.Χ. αφορούν κατά το πλείστον στις οικογένειες των Λεωκρατιδών, των Ευρησιβιαδών, των Διονυσίων, των Αριστοκρατιδών, των Παντάκλων-Κλεομβρότων, των Πρωτογένων, των Νικηράτων και των Αριστοκριτιδών-Σωκρατιδών.⁵ Η Ολβία ήταν μία μικρή πόλη και στις

1. Για την επιγραφή *IosPE I² 161*, βλ. A. S. Roussiaeva, *Religia i kulty antitchnoi Olvii (Of antique Olbia religion and cults)* Kiev 1992, 59, όπου η επιγραφή χρονολογείται στον 2ο αι. μ.Χ. (sic!).

2. Ευχαριστώ θερμά τον κ. Ivan Snitko και τον κ. Georg Lomtadze γιατί διευκόλυναν την εργασία μου στο Μουσείο· επίσης, τον κ. Alexey Belousov, τον κ. Alexandru Avram και τον κ. Θάνο Σίδηρη για την βοήθειά τους.

3. Η μορφή του Ω οφείλεται κατά την γνώμη μου σε σφάλμα του χαρακτή, ο οποίος αρχικά χάραξε Ο και στη συνέχεια το διόρθωσε προσθέτοντας την οριζόντια κεραία. [ΣτΕ: Κατά την κρίση των εκδοτών το σχήμα του γράμματος δεν συνάδει προς την προτεινόμενη χρονολόγηση της επιγραφής].

4. V.F. Stolba, A Prosopographical Note on *IOlbia 71* (Dubois *IGDolbia 11*) *Miscellanea, Mnemosyne* 66 (2013) 293-302.

5. Βλ. *SEG* 58, 763.

επιγραφές της μνημονεύονται οι επιφανείς πολίτες της, που συνήθως αναγράφονται με τα πατρωνυμικά τους, βλ. τον κατάλογο *IosPE I² 201*⁶ (εικ. 5). Στην πρώτη στήλη του καταλόγου αυτού αναγράφονται σημαντικά πρόσωπα της περιόδου 357-291 π.Χ. Μεταξύ αυτών, ο Καλλίνικος Φιλοξένου, επώνυμος της Ολβίας περί το 329 π.Χ., συγγενής του Καλλινίκου Εύξενου, γνωστού από την επιγραφή *IosPE I² 25+31*. Επίσης οι ιερείς Εύρησίβιος Λεωκράτους, Πολυμέδων Λεωκράτους και Λεωκράτης Π[ολυμέδοντος?] (βλ. την αναθηματική επιγραφή *IGDolbia 11*), οι οποίοι ανήκουν στην οικογένεια των Λεωκρατιδών-Ευρησιβιαδών,⁷ και ήταν επώνυμοι της Ολβίας κατά τα έτη 356 π.Χ., 318 π.Χ., και 295 π.Χ. αντιστοίχως. Η μελέτη του καταλόγου καθιστά ελκυστική την υπόθεση ότι ο τιμώμενος στην *IosPE I² 161* είναι ο Σωκράτης Ποσειδωνίου, ο οποίος μαρτυρείται στον κατάλογο της Ολβίας ως επώνυμος περί το 335 π.Χ. και ανήκε στην οικογένεια των Αριστοκριτιδών-Σωκρατιδών. Προτείνω λοιπόν ως πιθανή την ακόλουθη αποκατάσταση της επιγραφής *IosPE I² 161*⁸:

[Ὁ δῆμος?]
[Σωκρ]άτην Π[οσειδωνίου?]
Διὶ Σωτῆ[ρι]
vacat
[- - - εἰκό]να τήν[δε - ? -]

[- - - εἰκό]να τήν[δε - ? -]: πρβλ. λ.χ. *IG II² 3830, 4373 (SEG 30, 165)*.

Βεβαίως, επειδή το όνομα σώζεται πολύ αποσπασματικά, οι πιθανές συμπληρώσεις είναι πολλές. Εν τέλει, θεωρώ ότι η ανάθεση στον Δία Σωτήρα *IosPE I² 161* συνδέεται, όπως και οι αναθέσεις *IosPE I² 25+31* και *IGDolbia 11*, με το τέλος της πολιορκίας της Ολβίας από τα στρατεύματα του Μεγάλου Αλεξάνδρου και χρονολογείται στα έτη 328-320 π.Χ.

ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΕΣ

IosPE I² = B. Latyshev, *Inscriptiones antiquae orae septentrionalis Ponti Euxini Graecae et Latinae*, Petropolis, 1916.

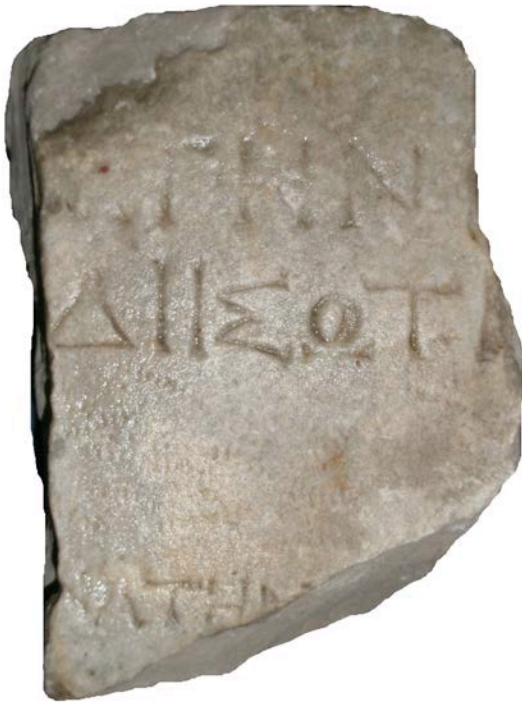
IGDolbia = L. Dubois, *Inscriptions grecques dialectales d'Olbia du Pont*, Genève 1996.

6. A. Avram, *Bull. Épigr.* 2012 (Pont.), άρ. 31. N. I. Nikolaev, Synchronisation des effectifs éponymiques lapidaires avec la prosopographie d'Olbia du IVe au Ier siècle a.C, *Arkheologija* (Kiev), 2010, 4, 19-30 (*SEG* 58, 763).

7. N. I. Nikolaev, *The synchronization of Olbian eponymous calendar IosPE I² 201 is objective reality*, *Gileya* 2012, 159-167, άρ. 67 (12).

8. Πρβλ. την επιγραφή *IosPE I² 188* και *SEG* 58, 766: ὁ δῆμος Παντακλῆν Κλεομβρότου τὸν εὐεργέτην Ἴρακλεῖ.

Νέα ανάγνωση της επιγραφής *IosPE I² 161* από την Ολβία

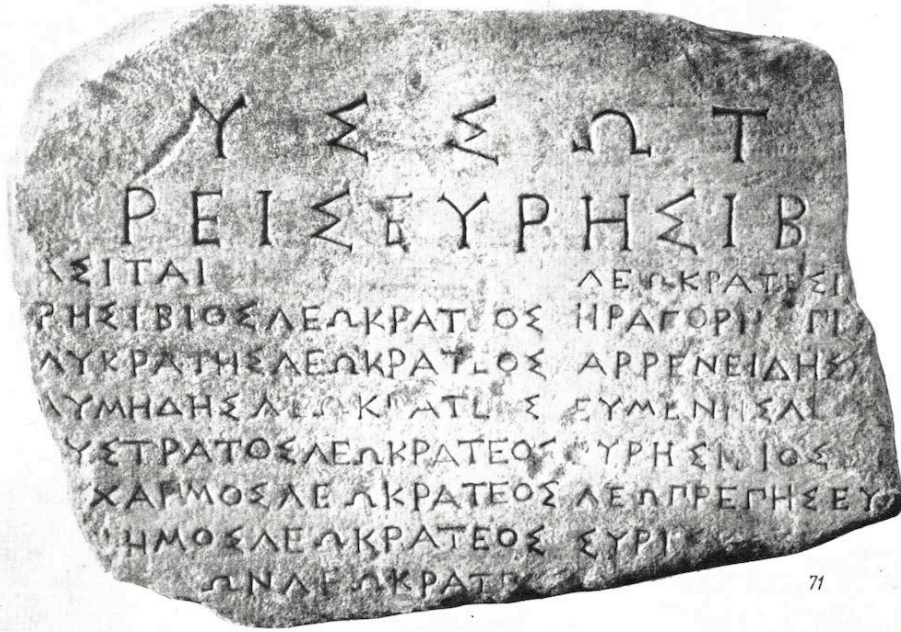
Εικ. 1. Η επιγραφή *IosPE I² 161*
(φωτ. του συγγραφέως)

Εικ. 2. Σχέδιο της επιγραφής *IosPE I² 161*
(*IosPE I²*, σ. 177)

Εικ. 3. Η επιγραφή *IosPE I² 25+31*

Εικ. 4. Η επιγραφή *IGDolbia 11*

1 ΥΡΗΣΙΒΙΟΣ ΛΕΩΚΡΑΤ
 ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔ
 ΗΡΟΔΟΤΟΣ ΜΗΤΡΩΔ
 ΗΡΟΣΩΝΗΡΩΔΩΡΟΥ
 5 ΣΤΑΦΥΛΟΣ ΗΡΩΔΩΡΟΥ
 ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΔΡΑΚΤΟΥ
 ΦΙΛΩΝΙΔΗΣ ΚΑΛΑΙΑ
 ΔΗΜΟΚΩΝΕΥΒΟΤΟ
 ΝΙΚΟΚΛΗΣ ΚΑΤΕΩΝΥΜ
 10 ΠΑΝΤΑΚΛΗΣ ΚΙΕΣΙΟ
 ΑΡΙΣΤΟΚΡΙΤΟΣ ΠΟΣΕΙΔΩΝΙ
 ΡΙΑΙΣΚΟΧΗΡΩΔΩΡΟΥ
 ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΗΣ ΑΡΙΣΤΟΝ
 ΓΩΡΑΝ ΑΡΙΣΤΩΝΗ
 15 ΑΛΦΙΟΠΩΣΕΙΔΩΝΙΣ
 ΚΑΛΑΙΠΠΟΣ ΚΑΛΑΙΝΙΚ
 ΕΥΔΩΡΟΣ ΠΡΩΓΕΝ
 ΛΕΟΝΤΟΜΕΝΗΣ ΚΙΕΣ
 ΕΥΣΕΝΟΣ ΚΑΛΑΙΣΤΡΑΙ
 20 ΦΙΛΑΤΗΣ ΚΛΕΩΝΙΔΟΥ
 ΖΩΙΑΟΣ ΠΕΔΙΕΩΣ
 ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΟΥ
 ΓΟΡΓΙΑΣ ΕΥΒΙΟΤΟΥ
 25 ΘΡΑΣΥΔΑΜΑΣ ΑΡΙΣΤΩΝΟΣ
 ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΟΣ ΕΠΙΡΑΤΟΥ
 ΙΚΕΣΙΟΣ ΑΡΙΣΤΩΝΟΣ
 ΠΟΛΥΜΝΗΣΤΟΣ ΜΕΝΩΣ
 ΚΑΛΑΙΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΞΕΝΟΥ
 ΕΥΡΗΜΑΝΤΙΜΗΣ ΘΕΟΥ
 30 ΑΓΑΘΙΝΟΣ ΑΝΤΙΜΗΣΤΟΣ
 ΘΕΟΚΥΔΗΣ ΠΑΓΚΡΑΤΟΥ
 ΔΙΙΣΤΕΦΗΣ ΕΣΤΙΑΙΟΥ
 ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΥΔΩΡΟΥ
 ΕΥΦΡΟΝΙΟΣ ΜΗΤΡΩΔΩΡΟΥ
 35 ΠΑΙΣ ΤΩΝΑΣ ΝΗΡΑΤΟΥ
 ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΟΣ ΑΡΙΣΤΟΚΡΙΤΟΥ
 ΕΚΑΤΕΩΝ ΠΑΝΤΑΚΛΕΟΥΣ
 ΙΚΕΣΙΟΣ ΚΡΑΤΟΥΣ
 40 ΠΟΛΥΜΕΔΩΝ ΛΕΩΚΡΑΤΟΥΣ
 ΚΛΕΟΜΒΡΟΣ ΠΑΝΤΑΚΛΕΟΥΣ
 ΣΥΝΜΑΧΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ
 ΑΡΙΣΤΩΝ ΘΕΟΚΛΕΟΥΣ
 ΜΕΝΕΚΡΑΤΗΣ ΘΕΟΚΛΕΟΥΣ
 ΒΑΤΑΚΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΥ
 45 ΕΥΡΗΣΙΒΙΟΣ ΠΑΝΔΙΟΝΟΣ
 ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΗΣ ΘΕΟΚΛΕΟΥΣ
 ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΤΑΡΜΙΟΣ
 ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΠΟΛΥΣΕΝΟΥ
 ΟΡΘΟΒΟΥΛΟΣ ΕΥΒΙΟΤΟΥ
 50 ΔΗΜΑΧΟΣ ΟΡΘΟΒΟΥΛΟΥ
 ΙΚΕΣΙΟΣ ΠΑΝΤΑΚΛΕΟΥΣ
 ΑΡΙΣΤΩΝ ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΟΥΣ
 ΝΙΚΟΣΤΡΑΤΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΟΥΣ
 ΦΙΛΟΜΗΛΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ
 55 ΘΕΟΔΕΚΤΗΣ ΗΡΩΔΩΡΟΥ
 ΑΗΝΑΙΟΣ ΗΡΩΔΩΡΟΥ
 ΑΘΗΝΩΔΩΡΟΣ ΜΟΧΧΟΥ
 ΑΜΥΝΤΩΡ ΑΘΗΝΩΔΩΡΟΥ
 ΑΡΙΣΤΟΚΛΗΣ ΕΥΡΗΜΟΝΟΣ
 60 ΑΠΟΛΛΩΔΩΡΟΣ ΔΙΩΔΩΡΟΥ
 ΑΝΤΙΜΗΣΤΩΡ ΑΓΑΘΙΝΟΥ
 ΛΕΩΚΡΑΤΗΣ ΠΟΛΥΜΕΔΩΝΤΟΣ
 ΗΡΟΣΩΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ
 ΔΑΜΑΣΟΣ ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΟΥ

Εικ. 5. Ο κατάλογος *IosPE I² 201*, η πρώτη στήλη (*IosPE I²*, σ. 217)